

Aligermaas äventyr

En annorlunda och spännande film om vårt förhållningssätt till djur, natur och medmänniskor och som kan ge oss tankar om hur människor lever i olika kulturer. Filmen handlar om en nioårig flickas längtan efter att bli självständig och om de krav, svårigheter och besvikelser som finns i livet.

Rekommenderad för åk 3-6

En filmhandledning av
Eva Westergren

Filmens handling

Aligermaa är nio år och bor i Mongoliet. Hon är yngst av tio barn i en nomadfamilj på den mongoliska stäppen. När vi träffar henne har skolan just slutat för terminen. Sommarlovet och friheten väntar. Aligermaas bror kommer och hämtar henne och tillsammans rider de hem, över vidderna.

För Aligermaa och hennes familj uppstår djuren en stor del av vardagen. Alla får hjälpa till med de dagliga sysslorna, mjölka korna, fånga in hästarna. Men för Aligermaa är det hästarna som mest uppstår hennes tankar och drömmar. Särskilt den prickiga hästen som ännu inte är riktigt inriden är föremål för hennes heta längtan, men mamma säger nej. Hästen är ännu alltför vild för Aligermaa att rida på. I stället får Aligermaa veta att hon skall få delta i den stora hästtävlingen Naadam som är årets höjdpunkt i Mongoliet. Aligermaa skall tränas av den berömda hästränaren Sodnom och reser ensam iväg för att förbereda sig inför loppet.

Efter några veckors hård träning tillsammans med andra barn väljer Sodnom ut Aligermaa att rida hans favorithäst den vita hingsten. Men en stormig natt strax innan loppet blir hingsten skadad. Sodnom måste fatta ett nytt beslut. Skall Aligermaa ändå kunna rida på hingsten? Skall hennes dröm om att vinna den stora hästkapplöpningen gå i uppfyllelse?

Filmen slutar med bilder från den stora tävlingen Naadam. När Aligermaa får en ny chans av Sodnom att tävla med den bruna hästen säger hon ja. Nu vill hon rida för att glömma sin sorg

Aligermaa på en av sina älskade hästar

och hon glömmer också sig själv. Hon rider som i en dröm och när hon vaknar är hon i mål. När Aligermaa kommer på fjärde plats är det en stor seger både för Sodnom och familjen. Aligermaa har bestått provet. Hon är stolt och allvarlig och kanske får hon tävla igen.

Frihetens horisonter

Skolklockan ringer och barnen stormar ut mot friheten, det är sommarlov. Kom så rider vi, nu börjar sommaren! Ropar barnen i en av filmens första scener.

Med Aligermaa och hennes häst lämnar vi staden och skolan bakom oss och

rider ut över stäppen. Vi ser hur ett oändligt landskap öppnar sig med vida horisonter, utan vägar eller gränser.

Hästens hovar studsar mjukt mot marken mil efter mil och vinden blåser. Vi förstår Aligermaas längtan.

★ Mongoliet är ett av världens mest glesbefolkade länder. Hur märks det i den miljö och det landskap som vi möter i filmen? Hur lever barnen om vintern? Vad tänker Aligermaa när hon väntar på sin bror? Vad längtar hon efter? Vilka känslor och förväntningar väcker filmens inledning med Aligermaa

och hennes bror, som rider hem över stäppen?

Livet på stäppen

För Aligermaa är hästen länken till det fria nomadlivet, en värld där människorna lever i tält, så kallade jurtor, i nära kontakt med naturen.

För mongolerna är hästen inte bara ett transportmedel utan en varelse intimt förknippad med hela deras kultur. Mongolerna är ett av de sista ryttarfolken och har sina rötter ända tillbaka till den fruktade mongolhövdingen Djingis Khans tid på 1200-talet.

För Aligermaa är det nästan lika självklart att kunna rida som att kunna gå. Aligermaas familj har ett 70-tal hästar. De är alla födda i frihet och bor inte i stall utan fångas in med en urga, ett långt spö när de behövs. Det finns både packhästar, ridhästar och kapplöpningshästar.

Hemma i Aligermaas familj är livet fyllt av vardagssysslor. Vi ser det trånga tältutrymmet där allt är så prydligt och fint. De vackra sakerna och tygerna. Alla i Aligermaas familj har en viktig roll i arbetet med djuren och hushållet. Men ibland finns det också tid för lekar och drömmar; kurgömma och teve hos grannen som har parabol. Och på kvällarna spelar man kort. Och sen tränger alla ihop sig och sover i samma rum.

Men utanför det hemtrevliga tältet finns också hot. När Aligermaa kommer hem från skolan får hon reda på att vargarna just varit hos grannarna och tagit ett föl. I år är ett riktigt vargår säger man. Mongoliet är ett land där man kan bli uppäten av vargar.

★ Gör en stor affisch och försök fånga färgerna som finns i landskapet, som det beskrivs i filmen. Fundera också över hur musiken bidrar till stämningen. Fyll sedan affischen med bilder på hur Aligermaas familj bor, vilka djur som finns, och vad man gör. Försök också tänka ut vilka realistiska ljud som finns i och omkring huset.

★ Skriv en berättelse om de olika familjemedlemmarna. Hur ser en dag i Aligermaas familj ut? Vad gör man? Vad äter man, hur smakar maten? Hur får man elektricitet och vatten?

Jämför det liv som Aligermaa lever med vårt eget.

Finns det något i hennes värld som vi kan längta efter? Finns det något som hon saknar?

Vad drömmer Aligermaa om?

Mongolernas tält, jurtan, är ett tjockt

tygtält uppsatt på ett slags dragspels-späljéer som kan tas ned på några timmar.

Ett viktigt livsmedel är ayran, mjölken från ston som just fölat.

Andra maträtter är köttfärsknyten, som ångkokas över elden, och kokt lammkött. Maten lagas på en tunna med koleld med ett rör ut genom tält-taket. Tunnan fungerar också som värmekälla på vintrarna som kan vara mycket kalla. Kvicksilvret kan sjunka ned till 20-30 minusgrader under lång tid.

Drömmen om hästen

Hästen som vi möter den i sagor och sägner är ofta en symbol för det otämjda och vilda. En ledsagare i vår kamp att erövra oss själva och att växa. För mongolerna är hästen också en viktig del i kampen för överlevnad, en del av deras kultur och särart.

Aligermaa har en dröm. Hon rider på den prickiga hästen. Hon rider långt bort i fina kläder. Hon är inte rädd utan bara glad. Det är som om hästen vill visa henne något.

Aligermaas dröm om att få rida den prickiga hästen handlar om att få visa sin styrka och sitt mod och visa att hon duger. Den handlar också om en längtan att bli stor. Men hästen är alltför vild och Aligermaa är för liten för att få rida den. Tiden är ännu inte inne.

I stället har föräldrarna bestämt att Aligermaa skall få tävla i den stora tävlingen Naadam men hon måste först tränas av den vise hästränaren Sodnom och lära sig vad som krävs för att bli en riktigt ryttarinna. Aligermaas pappa tar upp henne på det heliga berget och visar henne banan som hästarna skall springa. "Lyssna på Sodnom. Han förstår hästarnas språk och är en av de bästa ryttarna i landet" säger pappan.

★ Varför är det så viktigt för Aligermaa att få rida den prickiga hästen? Vilka känslor och behov är det som hästen skall tillfredsställa? Hur beskrivs Aligermaas längtan efter hästen i filmen? Hur skulle det kännas att själv få rida som Aligermaa?

Sodnoms skola

Solen har just stigit upp men Sodnom har redan hämtat hästarna från betet. Aligermaa ser hur han flyger fram när han rider.

För Aligermaa och de andra barnen börjar träningen redan i gryningen och de måste först ta hand om hästarna innan de får frukost. Aligermaa tycker att tiden går för sakt. Hon är otålig och vill bara rida fort och bli

duktig och ha kul. Men Sodnom säger att det är ett långt och tålmodigt arbete att lära sig att vara med hästarna.

Sodnoms skola är en viktig väg in i den vuxna nomadens liv som både handlar om att lära sig hästens språk och att kunna lyssna till sig själv. I filmen är både träningen hos Sodnom och själva tävlingen Naadam en initiationsrit som hjälper Aligermaa att fundera över vilka krav livet ställer och vilka egenskaper och sidor av sig själv hon behöver för att bäst kunna möta svårigheter i livet. Hos Sodnom övar Aligermaa den intuition, känslighet och kraft som krävs i relationen med hästarna.

★ Hur finner sig Aligermaa tillrätta under träningen?

Vilka konkreta kunskaper är det som Sodnom lär ut? Hurdan är Sodnom mot hästarna? Hurdan är han mot barnen? Hur bedömer Sodnom vilka barn som skall få rida de olika hästarna?

Vilka egenskaper är det som är viktiga om man skall bli en bra ryttare?

Den vita hingsten

Sodnom har en vit hingst som Aligermaa gärna vill rida. "Vilken häst skall jag få på tävlingen" frågar Aligermaa? Men Sodnom svarar bara: "Du har mycket kvar att lära och din starka vilja är både din styrka och din svaghet".

En av männen på lägret berättar om den vita hingsten, att den har urhästens själ och har funnits i tusentals år. Att hans mamma var stäppens vackraste sto och att pappan var förunderligt uthållig.

★ Vem är egentligen den vita hingsten? Vilka egenskaper har den? Vilken symbolisk betydelse har den vita hästen för nomaderna? Vilka associationer får vi? Varför väljer Sodnom Aligermaa till ryttarinna? Hur känner hon sig när Sodnom väljer just henne?

När hingsten blir skadad drömmer Aligermaa en dröm: "Jag drömmer om den vita hingsten, han lyfter upp mig på ryggen. Så flyger vi fram över stäppen, han och jag. Till ställen där jag aldrig varit förr. Jag håller mig bara fast i manen. Sen kommer vi fram till en klyfta i marken. Då vänder den för att ta sats och mitt i språnget vaknar jag med tårar i ögonen." "Betyder drömmen något?" frågar Aligermaa.

★ Hur kan man tolka drömmen? Vilka känslor finns i den? Har den

något att göra med det som sedan händer i tävlingen?

Styrka och mod

Naadam är den största hästtävlingen i Mongoliet. Den äger rum varje år på nationaldagen den 11 juli. Kapplöpningarna, som har funnits ända sedan Djingis Khans tid på 1200-talet går över den vidsträckta stäppen och de längsta loppet är ca 3 mil långa. För att hästarna skall kunna springa så snabbt som möjligt behövs det lätta ryttare. Därför är det bara barn mellan fem och tolv år som tävlar.

För barnen är tävlingen ett avgörande steg i livet där de genomför sin första stora provning och lär sig att lita till sin egen styrka.

Om man vinner i tävlingen betyder det också mycket för familjens status men den största äran går ändå till hästen och tränaren.

För Aligermaas del handlar det nu om hur hon förvaltar de kunskaper hon fått av Sodnom. Skall de räcka för att hon skall vinna trots att den vita hingsten blivit skadad? Kan hon tyda hästens språk?

"Kom ihåg vad jag sagt" säger Sodnom. "Bli inte för ivrig och lyssna till hästens inre röst: Det är bara han som vet vad han orkar."

Men inte förrän det är för sent hör Aligermaa hur hingsten flåsar. Aligermaas dröm går i kras och hon skäms. Sodnom bannar henne. Bara mamma kan trösta. Mamman som berättar om hur det var när hon var ung. Att allt inte är så lätt. Att vägen är lång. "Är man vild måste man tygla sig själv först" säger mamman.

★ Vilka motiv har Aligermaa för att delta i tävlingen? Beskriv vad som händer i de bägge loppet. Vilka förväntningar har Aligermaa och varför blir det fel? Varför glömmer Aligermaa vad hon lärt sig? Hur skiltras Aligermaas känslor i filmen efter det första loppet?

★ Hur kommer hon över sin ledsenhet? Vad har Aligermaas mamma för betydelse för hur Aligermaa upplever sitt nederlag. Vad är det som gör att hon vill tävla igen?

Beskriv hurdan Aligermaa är när vi först möter henne i filmen. Vilka egenskaper har hon. Vad lär hon sig under träningen?

★ Hur reagerar Aligermaa när hon möter svårigheter: När hon inte får

rida den prickiga hästen? När den vita hästen blir skadad? När hon inte vinner i de första tävlingen? När Sodnom inte bryr sig om henne? Vad är det som händer under vägen? Finns det några egenskaper som Aligermaa har i slutet av filmen som hon inte hade från början? Vad är det som gör att Aligermaa segrar till slut?

Filmen om Aligermaa kan hjälpa oss att fundera över vilka krav livet ställer, hur det är på andra platser i världen och vilka egenskaper och krafter som behövs för att kunna ta sig fram och kunna möta svårigheter och besvikelser. Den ställer frågor kring vad som är viktigt i livet.

★ Packa en kappsäck med känslor, kunskaper och saker som är viktiga att få med sig under uppväxten. Gör en egen kappsäck och en för Aligermaa. Ser de likadana ut?

Hur är de vuxna som vi möter i filmen? Vad lär de ut?

Skriv en berättelse under rubriken: Vad jag har lärt mig av mina föräldrar.

Om Mongoliet

Med sina 2.3 miljoner invånare är Mongoliet ett av världens mest glesbefolkade länder. Det går tolv hästar per invånare och den största delen av befolkningen lever som kringflyttande boskapskötare på stäppen.

Familjerna är självförsörjande och har sin egen hjord att passa. Det finns tre större städer och huvudstaden heter Ulan Bator, tidigare Urga. Där bor ca 500.000 människor. De flesta hus även i städerna saknar moderniteter som vi är vana vid, som vatten och avlopp. Från 1920-talet fram till 1989 styrdes Mongoliets ekonomi av dåvarande Sovjetunionen och ekonomin kollapsade helt när Sovjet lämnade landet. I städerna har man fortfarande svårt att klara sig. Det råder stor brist på många varor som exempelvis bensin, kol, smör. Man får ofta stå i långa köer för att ha en chans att få de varor som kommer in. Många saker som vi i Västeuropa tar för självklara, som en kostym eller ett par skor kan kosta flera månadslöner att köpa. En stereo eller en teve är ännu mycket dyrare.

★ Jämför hur man lever i Mongoliet och hur vi lever här i Sverige. Vilka olikheter finns? Beskriv Aligermaas

hem och de saker som finns där. Jämför sedan med de saker som finns i ett hem i Sverige.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Danmark, Sverige 1998

Originaltitel: Aligermaas eventyr
Idé, regi & foto: Andra Lasmanis
Manus & regiassistent: Staffan Julén

Klippning: Niels Pagh Andersen

Berättartext: Ulf Stark

Berättarröst: Lena Klingvall

TEKNISKA UPPGIFTER

Format: Vidfilm

Speltid: 66 min

Ljudsystem: Dolby stereo

Censur: Barntillåten

Svensk premiär: 25.9.1998

DISTRIBUTION

Folkets Bio, Box 2068, 103 12
STOCKHOLM Tel. 08-402 08 23,
fax 08-402 08 27

www.folketsbio.se

